

IS OUR ACCOUNTING REGULATION IN COMPLIANCE WITH THE ACCOUNTING REGULATION OF EUROPEAN UNION REALLY?

JE LI NAŠA RAČUNOVODSTVENA REGULATIVA STVARNO USKLAĐENA S RAČUNOVODSTVENOM REGULATIVOM EUROPSKE UNIJE?

KRAJACIC, Damir

Abstract: *It is find out by comparison of our accounting regulation for non-financial sector with the related EU accounting regulation that compliance doesn't exist really since our regulation even do not prescribe which version of IFRSs is effective; doesn't require appropriate presentation of current assets and current liabilities necessary for determining of amount of working capital and fair presentation of financial position; requires presentation of revenue from consumption of own products contrary to IFRS and CFRS.*

Key words: *accounting regulation for non-financial sector; working capital, IFRS; CFRS*

Sažetak: *Usporedbom naše računovodstvene regulative za nefinancijski sektor s odgovarajućom računovodstvenom regulativom EU ustanovljuje se da ne postoji stvarna usklađenost jer naša regulativa čak ne propisuje koji MSFI-ovi na snazi, ne zahtijeva odgovarajuće prikazivanje tekuće imovine i tekućih obveza nužno za utvrđivanje obrtnog kapitala i fer prezentaciju financijskog položaja; zahtijeva prikazivanje prihoda od uporabe vlastitih proizvoda suprotno MSFI-ima i HSFI-ima.*

Ključne riječi: *računovodstvena regulativa za nefinancijski sektor; obrtni kapital; MSFI; HSFI*

Authors' data: Damir **Krajacic**, mr. sc., Krajačić-Karl d.o.o., Zagreb, e-mail: dkrajacic@inet.hr

1. Uvod

Postupak pridruživanja podrazumijeva usklađivanje zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnim stečevinama EU. Prema informacijama o stanju pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, dostupnim na web stranici Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, privremeno je s 2.listopada 2009.godine zatvoreno 6. poglavlje pregovora (Pravo trgovačkih društava). Pošto se tim poglavljem obuhvaća, između ostalog, i računovodstvena problematika može se zaključiti da je računovodstvena regulativa Republike Hrvatske trenutno usklađena s odgovarajućim pravnim stečevinama EU. Predmet razmatranja u ovom napisu je pitanje je li naša računovodstvena regulativa stvarno usklađena s računovodstvenom regulativom EU u dijelu u kojem se odnosi na nefinancijski sektor. Drugim riječima, neće se razmatrati usklađenost računovodstvene regulative koja se odnosi na financijske institucije i osiguravajuća društva.

2. Računovodstvena regulativa EU za nefinancijski sektor

Pravne stečevine EU sadrže raznovrsne oblike pravne regulative od kojih su zbog provedbene snage najznačajnije uredbe i direktive. „Uredbe se direktno primjenjuju i obvezujuće su za sve članice EU bez potrebe za bilo kakvim provedbenim nacionalnim zakonodavstvom.“ [1] Odredbe uredbi se obvezno primjenjuju u državama članica i namijenjene su postizanju jednoobraznog postupanja. Na računovodstvenu problematiku odnosi se Uredba Europskog Parlamenta i Vijeća br. 1606/2002 usvojena pod izvornim nazivom Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council of 19 July 2002 on the application of international accounting standards. [2] Prema toj Uredbi zahtijeva se od kompanija koje kotiraju na burzi da počevši od 1.siječnja 2005. Sastavljaju svoje konsolidirane financijske izvještaje u skladu s usvojenim međunarodnim računovodstvenim standardima, koji sadrže: Međunarodne računovodstvene standarde (MRS-ove), Tumačenja MRS-ova, Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI-ove) i Tumačenja MSFI-ova. Postupak usvajanja međunarodnih računovodstvenih standarda podrazumijeva pribavljanje pozitivne ocjene od dva tijela pri čemu „European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) ocjenjuje prikladnost standarda sa stručnog aspekta, dok ih Accounting Regulation Committee (ACR) ocjenjuje s političkog aspekta primjenjujući kriterije iz članka 3. Uredbe kojima se dopušta primjena samo onih standarda i tumačenja koji:

1. nisu suprotni načelima sadržanim u IV. i VII. Direktivi EU,
2. provedivi su u javnom interesu Europe, i
3. ispunjavaju kriterije razumljivosti, relevantnosti, pouzdanosti i usporedivosti koje informacije trebaju imati da bi se mogle koristiti u donošenju ekonomskih odluka i procjenjivanju djelovanja menadžmenta.“ [3]

Dodatni uvjet je da su odobreni standardi objavljeni u Službenom glasilu EU na svim službenim jezicima članica EU. Važno je napomenuti „da je u cijeloj EU svega nekih 8.800 kompanija obvezno primjenjivati MSFI-ove isključivo pri sastavljanju svojih konsolidiranih financijskih izvještaja što je neznatan broj u odnosu na milijune

kompanija koje u njoj posluju.“ [3] Statistička istraživanja u 27 država članica EU pokazala su da je u 2005. Godini bilo oko 20 milijuna aktivnih poslovnih subjekata u nefinancijskom sektoru. [4] Međutim, stvarni broj kompanija koje u EU primjenjuju međunarodne računovodstvene standarde je ipak znatno veći jer je odredbom članka 5 Uredbe omogućeno da države članice mogu zahtijevati ili dopuštati primjenu tih standarda i na samostalne financijske izvještaje, ne samo kompanija koje kotiraju na burzi, nego i drugih kompanija.

Drugi značajni oblik pravne stečevine EU su direktive „koje su obvezujuće u odnosu na ciljeve koji se žele postići i vremensko razdoblje u okviru kojega se takvi ciljevi moraju postići.“ [1] Svakoj državi članici je omogućeno da svojim zakonodavstvom uredi na koji će način i kojom dinamikom ostvariti zadane ciljeve i rok iz direktive. Za računovodstvenu problematiku nefinancijskog sektora su u EU mjerodavne:

1. IV. Direktiva (objavljena pod izvornim nazivom Fourth Council Directive of 25 July 1978 based on Article 53 (3) (g) of the Treaty on annual accounts of certain types of companies) [5] i
2. VII. Direktiva (objavljena pod izvornim nazivom Seventh Council Directive of 13 June 1983 based on Article 53 (3) (g) of the Treaty on consolidated accounts) [6].

IV. Direktiva uređuje financijsko izvještavanje kompanija s ograničenom odgovornošću, dok VII. Direktiva uređuje problematiku konsolidiranih financijskih izvještaja takvih kompanija. Kompanije s ograničenom odgovornošću nisu samo one koje se kod nas nazivaju društva s ograničenom odgovornošću, nego uključuju i dionička društva koja su u suštini isto društva s ograničenom odgovornošću pošto se od dioničara ne zahtijeva da iz svoje osobne imovine podmiruju obveze društva ili nadoknađuju njegove gubitke, kao što se to ne očekuje ni od vlasnika društava s ograničenom odgovornošću. Spomenute direktive uređuju, između ostaloga, oblik i sadržaj svih sastavnih dijelova godišnjih financijskih izvještaja, pravila priznavanja, mjerenja, objavljivanja i prezentiranja pojedinih stavaka tih izvještaja kao i objavljivanje tih izvještaja. Drugim riječima, poznavanje sadržaja tih Direktiva dostatno je za primjereno sastavljanje samostalnih i konsolidiranih financijskih izvještaja koji pružaju istinit i fer prikaz financijskog stanja i rezultata poslovanja kompanije ili grupe kompanija na koje se odnose ti financijskih izvještaja.

IV. Direktiva propisuje, između ostaloga, dva moguća oblika prezentacije bilance, ali se odredbom članka 10(a) omogućava da države članice dopuste ili zahtijevaju prikazivanje bilance uz razvrstavanje stavaka imovine i obveza na tekuće i netekuce, što je nužno da bi se financijski izvještaji mogli prezentirati sukladno međunarodnim računovodstvenim standardima. Svaki od tih tri oblika bilance dopuštenih IV. Direktivom omogućuje utvrđivanje obrtnog kapitala kojim raspolaže kompanija (predstavlja razliku tekuće imovine i tekućih obveza te može imati pozitivnu ili negativnu vrijednost) i procjenjivanje likvidnosti i solventnosti.

Kada je tekuća imovina (onaj dio imovine koji će se realizirati u razdoblju od godine dana od datuma bilance i biti na raspolaganju za podmirivanje obveza društva) manja od tekućih obveza (onaj dio obveza kojega bi trebalo podmiriti u razdoblju od godine dana od datuma bilance) financijski izvještaji kompanije pokazuju da obrtni kapital ima negativnu vrijednost te će kompanija biti nelikvidna i nesolventna, ako se ne poduzmu odgovarajuće mjere. Za financijske izvještaje koji ne bi osiguravali takve podatke bilo bi neutemeljeno tvrditi da pružaju istinit i fer prikaz financijskog položaja kompanije.

3. Računovodstvena regulativa RH za nefinancijski sektor

Financijsko izvještavanje u RH primarno uređuje Zakon o računovodstvu iz 2007. godine [7]. On, između ostaloga, uređuje obveznike financijskog izvještavanja, okvire financijskog izvještavanja i javno objavljivanje financijskih izvještaja. Svi poduzetnici obveznu su sastaviti godišnje financijske izvještaje, ali svi ne primjenjuju isti okvir financijskog izvještavanja. Naime, prema navedenom Zakonu obveznici primjene MSFI-ova su svi veliki poduzetnici i poduzetnici čije dionice ili dužnički vrijednosni papiri su uvršteni ili se obavlja priprema za njihovo uvrštenje na organizirano tržište vrijednosnih papira, dok su svi ostali poduzetnici obveznici primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (u daljnjem tekstu - HSFI). Okvir financijskog izvještavanja primjenjiv za pojedinu vrstu poduzetnika se primjenjuje na sastavljanje samostalnih financijskih izvještaja kao i konsolidiranih financijskih izvještaja.

Nije sporno što je kod nas, za razliku od EU, obvezna primjena MSFI-ova ne samo pri sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja određenih subjekata, nego i pri sastavljanju njihovih samostalnih financijskih izvještaja, ali je problem što nije definirano koji se MSFI-ove pri tom trebaju primjenjivati. Naime, odredba članka 12. Zakona navodi da su Međunarodni standardi financijskog izvještavanja onaj okvir financijskog izvještavanja kojim se obuhvaćaju oni standardi i tumačenja koji su utvrđeni od Europske komisije i objavljeni u službenom listu Europske unije, ali će, prema članku 37, njihova primjena biti na snazi tek s danom prijema Republike Hrvatske u članstvo u Europskoj uniji. Do tog datuma imamo potpuno neuređeno pitanje primjene MSFI-ova pa su moguće primjene od onih koji su stvarno na snazi i još nisu prevedeni na hrvatski jezik, onih koji su i na snazi i prevedeni su, pa do onih koji su prevedeni ali u stvarnosti više nisu na snazi. Ovaj problem nije postojao u starijim verzijama Zakona o računovodstvu iz 1992. godine i 2005. godine koje su propisivale da se obvezno primjenjuju oni standardi koji su objavljeni u Narodnim novinama.

Zakon o računovodstvu ne uređuje sadržaj i izgled sastavnih dijelova financijskih izvještaja, nego je odredbom stavka 4. članka 15. tog Zakona dano ovlaštenje ministru financija da uredi to pitanje. Ministar financija je na prijedlog Odbora za standarde financijskog izvještavanja donio Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja [8] (u daljnjem tekstu - Pravilnik) kojim se propisuje izgled i

sadržaj bilance, računa dobiti i gubitka, dvije verzije izvještaja o novčanim tokovima i izvještaj o promjeni kapitala, ali pri tom nije propisao što se prikazuje na pojedinim pozicijama obrazaca. Obrasci za te primarne dijelove financijskih izvještaja obvezno se primjenjuju pri sastavljanju svih financijskih izvještaja, tj. neovisno radi li se o konsolidiranim financijskim izvještajima ili samostalnim financijskim izvještajima kao i da li se sastavljaju sukladno MSFI-ima ili HSFI-ima.

Činjenica da je izgled i sadržaj pojedinih dijelova financijskih izvještaja kruto propisan spomenutim Pravilnikom kao i da istodobno MSFI-ovi uređuju minimum pozicija koji treba prikazati u pojedinim sastavnim dijelovima financijskih izvještaja onemogućava da se jednim jednim prikazom, primjerice, bilance postigne da je ona istodobno u skladu sa Zakon o računovodstvu i MSFI-ima. Stoga, ako obveznik primjene MSFI-ova sastavi bilancu sukladno tim standardima neće istodobno raspolagati bilancom koja je u skladu s Pravilnikom, a time i Zakonom o računovodstvu, te se izlaže riziku snošenja novčane kazne zbog nepoštivanja tog Zakona. Ako pak sastavi bilancu sukladno Pravilniku onda ona neće biti istodobno sukladna i s MSFI-ima te se time izlaže riziku da burza ili inozemni korisnici neće prihvatiti takve njegove financijske izvještaje. Pošto se s istovrsnim problemom ne susreću i europski poduzetnici očigledno je da u tom dijelu naša računovodstvena regulativa nije usklađena s europskom jer u Zakon o računovodstvu nije ugrađena odredba članka 10(a) IV. Direktive koja obveznicima primjene MSFI-ova omogućava prezentaciju bilance kakva je i određen tim standardima.

Ako poslovni subjekt obveznik primjene MSFI-ova kod nas želi na istinit i fer način prezentirati svoje financijsko stanje, rezultate poslovanja i novčane tokove on mora sastaviti i javno objaviti dvije verzije svojih financijskih izvještaja. Naime, prema uputama za javnu objavu financijskih izvještaja koje se provodi pomoću registra financijskih izvještaja u Financijskoj Agenciji "obveznik primjene MSFI-a može za potrebe javne objave dostaviti FINA-i nestandardni godišnji financijski izvještaj (bilancu, račun dobiti i gubitka, izvještaj o promjeni kapitala, izvještaj o novčanom tijeku i bilješke) koje je sastavio prema odredbama MSFI-a s tim da obavezno mora dostaviti i standardni godišnji financijski izvještaj uz koji će predati bilješke samo za razlike odnosno za usklađenja s bilješkama uz nestandarde financijske izvještaje." [9] Standardni financijski izvještaji, pod kojim se podrazumjevaju oni koji su sastavljeni sukladno Pravilniku, moraju se obvezno prezentirati, dok se nestandardni, pod koji se podrazumijevaju oni nastali uz punu primjenu MSFI, mogu, ali i ne moraju, prezentirati. Ne objave li se nestandardni financijski izvještaji, korisnici financijskih izvještaja neće biti u stanju utvrditi iznos obrtnog kapitala poduzetnika i procijeniti njegovu likvidnost, jer bilanca sukladna Pravilniku, koja mora biti objavljena kao sastavni dio standardnih financijskih izvještaja, neće sadržavati informacije potrebne za utvrđivanje iznosa obrtnog kapitala. U tom smislu prikaz takve bilance nije sukladan s prikazima bilance koje dopušta IV. Direktiva te ne osigurava da se financijski položaj poduzetnika prikazuje na istinit i fer način.

Prikaz računa dobiti i gubitka koji je obavezni sastavni dio godišnjih financijskih izvještaja svakog poduzetnika, neovisno je li obveznik primjene MSFI-ova ili HSFI-ova, sadrži prema Pravilniku stavku u kojoj bi se trebali bi unutar poslovnih prihoda prikazati prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda, robe i usluga. Mada ne treba biti nekakav računovodstveni ekspert da bi se shvatilo kako primjerice u Gavriloviću neće ostvariti tim veći prihod što budu više utrošili svojih proizvoda za reprezentaciju ili pripremu obroka svojim zaposlenicima, spomenuta se stavka se stalno provlači kroz našu računovodstvenu regulativu od Zakona o računovodstvu iz 1992. godine i iz 2005. godine koji su, za razliku od trenutno važećeg Zakona, propisivali sadržaj i oblik svih sastavnih dijelova financijskih izvještaja. Zahtjev prikazivanja prihoda od uporabe vlastitih prihoda nije sukladan IV. Direktivi i posljedica je nepravilnog prijevoda prividno slične odredbe sadržane u točki 3 članka 23 IV. Direktive koja u izvorniku glasi - Work performed by the undertaking for its own purposes and capitalized - a koji se prepisivanjem protegnuo sve do današnjih dana.

Obveznici sastavljanja financijskih izvještaja sukladno HSFI-ima su u nešto povoljnijem položaju od obveznika primjene MSFI-ova jer ne moraju nepotrebno gubiti vrijeme i resurse na pripremanje dva skupa financijskih izvještaja. Razlog tome je što se samim HSFI-ima ne uređuje struktura i sadržaj dijelova financijskih izvještaja, pa se odmah može konstatirati da u tom pogledu HSFI-ovi nisu sukladni IV. Direktivi. Međutim, samim tim što HSFI-ovi ne propisuju izgled i sadržaj pojedinih dijelova ne znači da je jednostavno sastavljanje obrazaca propisanih Pravilnikom. Tako se, primjerice u obrascu bilance prema Pravilniku zahtijeva prikazivanje imovine uz razvrstavanje u 5 kategorija, koje uključuju kratkotrajnu imovinu, dugotrajnu imovinu i još 3 stavke te zahtijeva da se pri popunjavanju slijede pravila HSFI-ova. Istodobno prema HSFI-ima imovina može biti ili kratkotrajna ili dugotrajna jer se definira što se smatra kratkotrajnom imovinom te se određuje da se sva ostala imovina, koja ne ispunjava uvjete koji vrijede za kratkotrajnu imovinu, treba smatrati dugotrajnom imovinom.

HSFI-ovi zahtijevaju da se u bilješkama uz financijske izvještaje objavi koji dio dugoročnih obveza dospijeva nakon 5 godina od datuma bilance, ali ne i koji dio dospijeva za plaćanje u narednoj godini. Time se, kao i činjenicom da se pri sastavljanju financijskih izvještaja sukladnih HSFI-ima koriste za prezentaciju obrasci propisani Pravilnikom, ne osigurava prikazivanje informacija nužnih za utvrđivanje obrtnog kapitala i fer prezentaciju financijskog položaja poduzetnika.

4. Zaključak

Financijsko izvještavanje subjekata iz nefinancijskog sektora u RH uređuje Zakon o računovodstvu, Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih financijskih izvještaja, MSFI-ovi i HSFI koji pojedinačno, ali i kao cjelina, nisu usklađeni s računovodstvenom regulativom EU koja se odnosi na istovrsne subjekte jer ne

omogućavaju sastavljanje financijskih izvještaja kojima se na istinit i fer način prezentira financijski položaj i rezultati poslovanja naših poduzetnika.

5. Literatura

- [1] Dražić, I. & Perčević, H. (2006). Računovodstvo i revizija: u susret Europskoj uniji, *Računovodstvo i financije*, str. 33-40, ISSN 0350-4506
- [2] Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council of 19 July 2002 on the application of international accounting standards, *Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002R1606:EN:PDF>*, *Pristup: 24-04-2010*
- [3] Krajačić, D. (2008). Osvrt na Hrvatske standarde financijskog izvještavanja. *Financije i porezi*, str. 22-27, ISSN 1845-0814
- [4] Schmiemann, M. (2008). Enterprises by class – overview of SMEs in the EU, *Eurostat Statistics in focus*, 31/2008, str. 1-7, ISSN 1997-0316
- [5] Fourth Council Directive of 25 July 1978 based on Article 53 (3) (g) of the Treaty on annual accounts of certain types of companies (78/660/EEC), *Dostupno na: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1987L0660:20070101:EN:PDF>*, *Pristup: 24-04-2010*
- [6] Seventh Council Directive of 13 June 1983 based on Article 53 (3) (g) of the Treaty on Consolidated accounts (83/349/EEC), *Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=CELEX:31193L0349:EN:PDF>*, *Pristup: 24-10-2010*
- [7] Zakon o računovodstvu, *Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr>*, *Pristup: 24-04-2010*
- [8] Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja, *Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr>*, *Pristup: 24-04-2010*
- [9] Kovačić, D. (2010). Sastavljanje i predaja godišnjih financijskih izvještaja za 2009. *Financije i porezi*, 3/2010, str. 31-40, ISSN 1845-0814

Photo 079. Slavonian village / Slavonsko selo